

професор, д.ю.н. В. І. Борисов
Станом на 21.04.2020 р.

**Тема: «Злочини проти правосуддя»
(розділ XVIII Особливої частини КК України
2001 р.)
(лекція)**

Питання лекції:

1. Загальна характеристика та види злочинів проти правосуддя.
2. Завідомо незаконні затримання, привід, домашній арешт або тримання під вартою (ст. 371 КК).
3. Притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності (ст. 372 КК).
4. Постановлення суддею (суддями) завідомо неправдивого вироку, рішення, ухвали або постанови (ст. 375 КК).

Література до теми.

I. Учбова, учбово-методична, наукова:

1. Бажанов М. И. Уголовно-правовая охрана правосудия: учеб. пособие/ М. И. Бажанов. – Харьков: Юрид. ин-т, 1986. – 42 с.

2. Тютюгін В. І. Злочини проти правосуддя: навч. посіб. / В. І. Тютюгін, В. І. Борисов, Ю. В. Гродецький та ін. ; за заг. ред. В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. – Харків : Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого», 2011. – 160 с.

3. Осадчий В. І. Злочини проти правосуддя: монографія / В. І. Осадчий. – Київ : ФОП Маслаков, 2018. – 200 с.

4. Шепітько М. В. Злочини у сфері правосуддя: еволюція поглядів та наукові підходи до формування засобів протидії : монографія / М. В. Шепітько. – Харків : Право, 2018. – 408 с.

5. Кримінальне право України. Особлива частина : посіб. для підгот. до заліків та іспитів / В. І. Тютюгін, О. Д. Комаров, М. А. Рубашенко ; відп. ред. В. І. Тютюгін. – 3-тє вид., перероб. і допов. – Харків: Право, 2019. – 174 с.

6. Карпова Н. Ю. Кваліфікація злочинів проти правосуддя. Київ: Юрінком Інтер, 2019. 180 с.

7. Кримінальне право України: Особлива частина : підручник / В. Я. Тацій, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін. ; за ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. – 6-те

вид., перероб. і допов. – Харків : Право, 2020. – 768 с.

II. Науково-практичні коментарі:

1. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т./ за заг. ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. – 5-те вид., допов. Т. 2: Особлива частина/ Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін. – Харків: Право, 2013. – 1040 с.

2. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України/ за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. – 10-те вид., переробл. та допов. – Київ: ВД «Дакор», 2018. – 1368 с.

III. Судова практика:

1. Практика судів України з кримінальних справ (2014 – 2015)/ [уклад. В. І. Тютюгін]; за заг. ред. В. Я. Тація. – Харків: Право, 2016. – 800 с.

Питання 1: “Загальна характеристика та види злочинів проти правосуддя”

1. У розділі XVIII Особливої частини КК 2001 р. “Злочини проти правосуддя” передбачена відповідальність за посягання на суспільні відносини, що забезпечують нормальну діяльність не тільки судової влади, а й органів та осіб, які сприяють діяльності суду щодо здійснення ним правосуддя (це: органи та особи, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, органи прокуратури, а також органи, що виконують винесені судами рішення, це також представники адвокатури, особи, які виконують обов’язки експертів, оцінювачів майна, перекладачів тощо).

Подібна глава 8 була в КК 1960 р. з такою ж назвою “Злочини проти правосуддя”. На відміну від цієї глави, розділ XVIII містить не тільки норми, що були передбачені главою 8, а й деякі норми, що були в главі 9 КК 1960 р. “Злочини проти порядку управління”.

Всього розділ XVIII КК 2001 р. містить 36 статей, з них:

- 7 статей є **новими**. З цих 5 статей *були уведені до КК з його прийняттям*. Дії, що зазначені в

нормах цих статей, не були передбачені КК 1960 р. Це:

- **ст. 374** “Порушення права на захист”;
- **ст. 397** “Втручання в діяльність захисника чи представника особи”;
- **ст. 398** “Погроза або насильство щодо захисника чи представника особи”;
- **ст. 399** “Умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи”;
- **ст. 400** “Посягання на життя захисника чи представника особи у зв’язку з діяльністю, пов’язаною з наданням правової допомоги”;

- Після прийняття у 2001 р. КК було доповнено ще 6 статтями, це: **ст. 376-1** «Незаконне втручання в роботу автоматизованих систем в органах та установах системи правосуддя» (з 5 червня 2009 р.). У 2012 р. (13 квітня) до КК була включена стаття – **381-1** «Невиконання слідчим вказівок прокурора», але 14 жовтня 2014 р. цю статтю виключено із КК. 13 квітня 2012 р. КК було доповнено ст. **389-1** «Умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості». У 2017 р. (3 листопада) КК доповнено статтею **400-1** «Представництво в суді без повноважень». 6 грудня 2017 р. включено

статтю **390-1** «Невиконання обмежувальних заходів, обмежувальних приписів або непроходження програми для кривдників». З червня 2018 р. до КК була включена стаття **389-2** «Злісне ухилення особи від відбування адміністративного стягнення у виді суспільно корисних робіт».

- З статті, що були у главі VIII КК 1960 р. «Злочини проти правосуддя»

декриміналізовані. Це:

- ст. 176³ – Образа судді;

- ст. 183⁴ – Незаконна передача заборонених предметів особами, яких тримають у виправно-трудовах установах, слідчих ізоляторах, лікувально-трудовах і лікувально-виховних профілакторіях;

- ст. 187 Недонесення про злочин. Що стосується цієї статті, то треба зазначити, що фактично були *декриміналізовані дії лише приватних осіб та працівників, що не є службовими особами. Службові ж особи за неповідомлення про злочини, вчинені підлеглими чи підконтрольними особами, відповідають як за службові злочини, якщо в їх діях будують всі ознаки цих злочинів.*

Поширеність.

Показники реєстрації злочинів, передбачених розділом XVIII Особливої частини КК «Злочини проти правосуддя» та засудження за них (з 2001 р. по 2013 р., включно)

Таблиця 1

Рік	Зареєстровано (обліковано) злочинів	Засуджено
2001	6333	не встановлено
2002	4089	не встановлено
2003	4206	не встановлено
2004	3709	не встановлено
2005	3917	2047
2006	4339	2417
2007	4855	2803
2008	4821	2944
2009	4563	2782
2010	2779	2865
2011	5324	3031
2012	3146	3542
2013	9950	3067

Показники вчинення кримінальних
правопорушень за ознаками злочинів,
передбачених розділом XVIII та засудження за
них (з 2014 р. по т.ч.)

Таблиця 2

Рік	Обліковано кримінальних правопорушень	Повідомлен о особам про підозру	Засуджен о осіб
1.	2.	3.	4.
2014	8242	3160	2443
2015	8965	2525	1868
2016	9323	1795	1438
2017	8589	1780	1307
2018	9514	1998	1149
2019	7864	2021	1185

Родовим об'єктом злочинів розділу XVIII є суспільні відносини, що забезпечують інтереси правосуддя. Цими відносинами охоплюється не лише належна, тобто здійснювана суворо, відповідно до закону, діяльність судової влади, а й органів, що сприяють процесуальній діяльності з виконання функцій правосуддя: органів прокуратури, досудового слідства, органів, що виконують винесені судами рішення,

це також діяльність захисника та певної категорії інших осіб.

Цей родовий об'єкт притаманний усім злочинами проти правосуддя. Злочини проти правосуддя поділяються на групи, як правило, за видовим об'єктом (надалі в лекції за зазначеним критерієм ці групи будуть визначені). Нарешті, кожен злочин проти правосуддя має свій власний *безпосередній об'єкт*. Останній є *обов'язковим елементом* фактичного складу злочину кожного посягання, вчиненого проти інтересів правосуддя.

Певні злочини, що посягають на інтереси правосуддя, мають у якості обов'язкової ознаки їх складу *предмет злочину*. Так, відповідно до диспозиції ч. 1 ст. 378 КК предметом злочину є *майно*, що належить судді, народному засідателю чи присяжному або їх близьким родичам.

Значна частина норм розділу XVIII Особливої частини КК містять вказівку на *потерпілого* від злочину. У таких випадках у системі ознак об'єкта складу злочину потерпілий (-і) є також обов'язковою ознакою. Наприклад, за ст. 377 КК потерпілим від злочину може бути лише суддя, народний засідателю чи присяжний або їх близький родич.

Об'єктивна сторона. Переважна частина злочинів проти правосуддя за конструкцією їх об'єктивної сторони мають *формальні склади*. Більшість злочинів із таким складом вчиняються шляхом *активної дії*. Наприклад, відповідно до ч. 1 ст. 375 КК це постановлення суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови. Певні злочини, що мають формальний склад, можуть бути вчинені як *шляхом дії, так і бездіяльності*. Так, відповідно до ч. 1 ст. 382 КК може бути здійснено перешкоджання виконанню судового рішення шляхом бездіяльності – невиконання вироку суду або його рішення, ухвали, постанови. Нарешті, окремі злочини проти правосуддя можуть вчинятися *лише шляхом бездіяльності*. Наприклад, за ст. 389-1 КК діяння полягає у невиконанні угоди про примирення або визнання винуватості.

Злочини з формальним складом є *закінченими* з моменту вчинення особою зазначеного у диспозиції норми відповідного діяння. Так, за ст. 376-1 КК злочин буде закінченим з моменту внесення неправдивих відомостей до автоматизованої системи, що функціонує у суді.

Злочини проти правосуддя із *матеріальним складом* потребують встановлення не тільки діяння (дії, бездіяльності), але й суспільно небезпечного наслідку (-ів) та причинного зв'язку між цими ознаками об'єктивної сторони. Так, відповідно до диспозиції ч. 1 ст. 381 КК розголошення відомостей про заходи безпеки щодо особи «взятої під захист» (діяння) потребує настання наслідків у виді спричинення шкоди здоров'ю особи, взятої під захист. Такі злочини вважаються *закінченими* з моменту настання суспільно небезпечних наслідків, передбачених нормою КК.

Нарешті серед злочинів проти правосуддя є і такі, диспозиції норм, якими вони визначені, передбачають можливість їх вчинення на стадії або незакінченого злочину, або закінченого. Наприклад, за ст. 379 КК злочин може бути визнаний *закінченим* з моменту замаху на вбивство, що відповідає конструкції *усіченого складу злочину* або ж з моменту вбивства потерпілого, що відповідає конструкції *матеріального складу злочину*.

Певні злочини проти правосуддя окрім ознак об'єктивної сторони, зазначених вище, передбачають у якості обов'язкових ще й

наявність ознак, які відповідно до *теорії загального складу злочину*, вважаються *факультативними*. Що стосується *видового складу злочину*, тобто складу, який формується на підставі визначення злочину, наданому законодавцем у диспозиції норми конкретної статті КК, то всі ознаки такого складу злочину, у їх числі спосіб, засоби чи знаряддя вчинення злочину, обстановка, час або місце його вчинення є обов'язковими. Так, спосіб – погроза (психічне насильство) притаманний злочину, передбаченому ст. 386 КК. Знаряддя у виді зброї передбачено у ч. 2 ст. 393 КК. На місце вчинення діяння вказують диспозиції ст. 391 та 392 КК – це установа виконання покарань.

Суб'єктивна сторона більшості злочинів проти правосуддя передбачає *умисну форму вини у виді прямого умислу*. Наприклад, лише з прямим умислом може бути вчинений злочин, зазначений у ст. 372 КК – притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності. Злочини, що з об'єктивної сторони відповідають конструкції матеріального складу можуть бути вчинені як з *прямим, так і непрямим умислом*. Такі види умисної вини можуть мати місце при вбивстві судді, народного засідателя чи присяжного або їх близького родича (ст. 379 КК).

Окремі злочини можуть бути вчинені лише за *необережної форми вини* (наприклад, злочин, визначений у нормі ст. 380 КК – невжиття заходів безпеки щодо осіб, взятих під захист).

Формулювання диспозицій окремих злочинів передбачають у якості обов'язкових ознак суб'єктивної сторони також *мотив* чи *мету* їх вчинення. На такі ознаки вказано, зокрема, у ч. 2 ст. 375 КК: це випадки, коли суддя (судді) постановляє завідомо неправосудне рішення (або вирок, ухвалу чи постанову) з *корисливих мотивів*, в *інших особистих інтересах* чи з *метою* перешкоджання законній професійній діяльності журналіста.

Суб'єкт злочинів проти правосуддя. Більшість норм розділу XVIII передбачають відповідальність лише певних осіб – *спеціальних суб'єктів*, тобто осіб, які мають *додаткові спеціальні (особливі) ознаки*. У більшості випадків ознаки спеціального суб'єкта зазначені безпосередньо в нормі закону. Так, у ч. 1 ст. 372 КК зазначено, що суб'єктом притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності є слідчий, прокурор чи інша уповноважена на те законом особа. Суб'єктом злочину передбаченого ст. 375 КК є суддя

(судді), який постановив завідомо неправосудний вирок, рішення, ухвалу або постанову. В окремих випадках норма закону не вказує на суб'єкта, однак із змісту злочинного посягання, зазначеного в ній, однозначно випливає, що особою його здійснення може бути лише спеціальний суб'єкт. Так, норма ст. 371 КК не називає суб'єкта незаконного затримання, приводу, домашнього арешту або тримання під вартою. Однак, відповідну правомірну діяльність, пов'язану із затриманням, приводом, домашнім арештом або триманням під вартою, можуть здійснювати лише уповноважені на те законом особи – працівники правоохоронних органів, а також, за певних обставин, судді. Якщо ж дії таких суб'єктів будуть визнані незаконними, вони підлягають кримінальній відповідальності за ст. 371 КК.

Деякі із злочинів проти правосуддя можуть бути вчинені як загальним, так і спеціальним суб'єктом. Так, злочин, передбачений ст. 376-1 КК може бути вчинений *як службовою особою*, яка має право доступу до автоматизованих систем в органах та установах системи правосуддя, *так і іншою особою*, яка втручається в роботу таких систем шляхом несанкціонованого доступу. Нарешті

виконавцем окремих злочинів може бути лише *загальний суб'єкт*. Так, суб'єктом посягання на життя захисника чи представника особи у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною з наданням правової допомоги, є будь-яка фізична, осудна особа, яка досягла 14-річного віку. Суб'єктом завідомо неправдивого повідомлення про вчинення злочину є будь-яка фізична, осудна особа, яка досягла 16-річного віку.

Види злочинів проти правосуддя. Усі передбачені у розділі XVIII Особливої частини КК злочини проти правосуддя, **виходячи з їх видових об'єктів**, можуть бути поділені на такі групи:

1. Злочини, які посягають на конституційні принципи здійснення правосуддя.

Сюди входять: Завідомо незаконні затримання, привід, арешт або тримання під вартою (ст. 371); Притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності (ст. 372); Порушення права на захист (ст. 374); Постановлення суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови (ст. 375); Втручання в діяльність судових органів (ст. 376); Незаконне втручання в роботу автоматизованої системи документообігу суду (ст. 376-1); Втручання в діяльність

захисника чи представника особи (ст. 397); Представництво в суді без повноважень (ст. 400-1).

2. *Злочини, які посягають на життя, здоров'я, особисту безпеку, власність суддів, присяжних та інших учасників судочинства.* У цю групу входять: Погроза або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного (ст. 377); Умисне знищення або пошкодження майна судді, народного засідателя чи присяжного (ст. 378); Посягання на життя судді, народного засідателя чи присяжного у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною із здійсненням правосуддя (ст. 379); Погроза або насильство щодо захисника чи представника особи (ст. 398); Умисне знищення або пошкодження майна захисника чи представника особи (ст. 399); Посягання на життя захисника чи представника особи у зв'язку з діяльністю, пов'язаною з наданням правової допомоги (ст. 400).

3. *Злочини, які перешкоджають одержанню достовірних доказів та істинних висновків під час здійснення кримінального провадження.* Сюди слід включити: Примушування давати показання (ст. 373)¹; Завідомо неправдиве повідомлення про

¹ В ст. 373 КК були внесені зміни: 15.04.2008 р., 16.05.2013 р.

вчинення злочину (ст. 383); Введення в оману суду або іншого уповноваженого органу (ст. 384)¹; Відмова свідка від давання показань або відмова експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків (ст. 385)²; Перешкоджання з'явленню свідка, потерпілого, експерта, примушування їх до відмови від давання показань чи висновку (ст. 386)³.

4. *Злочини, які перешкоджають своєчасному розкриттю і припиненню злочину.* У цю групу входять: Невжиття заходів безпеки щодо осіб, взятих під захист (ст. 380)⁴; Розголошення відомостей про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист (ст. 381); Розголошення даних оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування (ст. 387)⁵; Порушення правил адміністративного нагляду (ст. 395); Приховування злочину (ст. 396).

5. *Злочини, які перешкоджають належному виконанню рішень, вироків, ухвал, постанов суду і призначеного покарання.* Це: Невиконання

¹ В ст. 384 КК були внесені зміни: 03.03. 2005 р.; 15.01.2009 р.; 04.11.2010 р.; 16.05.2013 р.; 13.07.2017 р., 03.10.2017 р.

² В ст. 385 КК були внесені зміни: 03.03. 2005 р.; 15.01.2009 р.; 13.04.2012 р.; 13.07.2017 р.; 03.10.2017 р.

³ В ст. 386 КК були внесені зміни: 15.01. 2009 р., 13.04.2012 р., 16.05.2013 р.

⁴ В ст. 380 КК були внесені зміни: 16.01.2014 р., 28.01.2014 р., 23.02.2014 р.

⁵ В ст. 387 КК були внесені зміни: 13.04.2012 р., 16.11.2017 р.

судового рішення (ст. 382)¹; Незаконні дії щодо майна, на яке накладено арешт, заставленого майна або майна, яке описано чи підлягає конфіскації (ст. 388)²; Ухилення від покарання, не пов'язаного з позбавленням волі (ст. 389); Умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості (ст. 389¹); Злісне ухилення особи від відбування адміністративного стягнення у виді суспільно корисних робіт (ст. 389²); Ухилення від відбування покарання у виді обмеження волі та у виді позбавлення волі (ст. 390). Невиконання обмежувальних заходів, обмежувальних приписів або непроходження програми для кривдників (ст. 390-1). Злісна непокора вимогам адміністрації установи виконання покарань (ст. 391)³; Дії, що дезорганізують роботу установ виконання покарань (ст. 392)⁴; Втеча з місця позбавлення волі або з-під варти (ст. 393); Втеча із спеціалізованого лікувального закладу (ст. 394).

Окремі науковці надають перевагу поділу злочинів проти правосуддя за критерієм суб'єкта

¹ В ст. 382 КК були внесені зміни: 07.07.2010 р., 16.01.2014 р., 28.01.2014 р., 23.02.2014 р., 13.07.2017 р.

²В. ст. 388 КК були внесені зміни: 03.03.2005 р., 22.09.2011 р.

³ В ст. 391 КК були внесені зміни: 14.04. 2009 р.

⁴В ст. 392 КК були внесені зміни: 14.04. 2009 р.

злочину. Так, професор М. І. Хавронюк поділяє злочини проти правосуддя на :

1. Вчинені службовими особами, які здійснюють чи забезпечують здійснення правосуддя (станом на 2014 рік відсоток таких засуджених від загальної кількості засуджених за розділом XVIII склав, за його підрахунками, 0,2%)
2. Засуджені та особи, які перебувають під вартою (83,5%)
3. Інші учасники провадження (8,8%)
4. Особи, які не є учасниками провадження (7,5%)¹. Подібна диференціація злочинів проти правосуддя за суб'єктами їх вчинення у відсотковому вимірі зберігається і на теперішній час.

¹ Див.: Дудоров О. О., Хавронюк М. І. Кримінальне право: Навчальний посібник/ За заг. ред. М. І. Хавронюка. – К.: Ваіте, 2014. – 944 с. (С. 791).

**Питання 2: “Завідомо незаконні
затримання, привід, домашній арешт або
тримання під вартою” (ст. 371 КК 2001 р.)¹**

Додаткові джерела

I. Наукова література:

– *Борисов В.І., Глинська Н.В., Зеленецький В.С., Шило О.Г. Затримання та взяття під варту в процесі дізнання та досудового слідства в Україні.* – Х., 2004. – С. 120-129 (автор: В.І. Борисов).

II. Судова практика:

– *Постанова Пленуму Верховного Суду України від 25 квітня 2003 р. №4 „Про практику застосування судами запобіжного заходу у вигляді взяття під варту та продовження строків тримання під вартою на стадіях дізнання та досудового слідства»* // Вісник Верховного Суду України. – 2003. - №3(37). – С.10-12. Із змінами від 11.06.2004 р. // Вісник Верховного Суду України. – 2004. - №7(47). – С.12.

¹ Назва ст. 371 КК була уточнена Законом України від 15.04.2008 р. шляхом заміни слів “привід або арешт” на “привід, арешт або тримання під вартою”, а 16.05.2013 р. законодавцем перед словом «арешт» було додано «домашній».

Текст лекції

1. Стаття закону. Її загальна характеристика.

Ст. 371 КК складається із трьох частин.

За ч. 1 та ч. 2 кримінальна відповідальність диференційована за формами вчинення діяння.

- ч. 1: відповідальність за *завідомо незаконне затримання або незаконний привід*;

- ч. 2: відповідальність за *завідомо незаконний домашній арешт або тримання під вартою*;

Частина 3 містить вказівку на обставини, що обтяжують відповідальність, як за вчинення дій, що передбачені ч. 1, так і за вчинення дій, що передбачені в ч. 2.

2. Ступінь новизни.

- КК 1960 р. в ст. 173 відповідальність передбачав за такі діяння: за ч. 1 – завідомо незаконний арешт; за ч. 2 – завідомо незаконне затримання або незаконний привід.

- Ст. 371 КК 2001 р. була доповнена вказівкою ще на одну дію – *“Тримання під вартою”*. Окрім того була посилена відповідальність обтяжуючими обставинами, а також за ці діяння суттєво були підвищені санкції.

3. Суспільна небезпечність.

Позбавлення особи волі на будь-який термін за відсутності законних підстав або з порушенням встановленого порядку, у процесі здійснення правосуддя, не тільки завдають істотної шкоди інтересам правосуддя а й посягають на гарантовану Конституцією України свободу і недоторканність особи¹.

*Поширеність*². За даними МВС України у 2011 р. – 7 випадків (засуджено 7 осіб); у 2012 р. після 20 листопада було обліковано 11 випадків, засуджено за рік 3 особи.

Таблиця

Показники вчинення кримінальних правопорушень за ознаками ст. 371 КК та засудження за злочин, що нею передбачений (з 2014 р. по т. ч.)

Рік	Обліковано правопорушень	Повідомлено про підозру	Засуджено
1	2	3	4

¹ Див.: НПК ККУ, за ред. Мельника М.І., Хавронюка М.І. – К., 2007. – С. 978, автор Бойко А.М.

² У 2001 році за ознаками ст. 371 КК не було зареєстровано жодного злочину; у 2002 році було зареєстровано за ознаками цієї статті – 3 злочини; у 2003 р. – 12; у 2004 р. – 9; у 2005 р. – 15 (засуджено 6 осіб); у 2006 р. – 21(засуджено жодного); у 2007 р. - 8 (засуджено 3 особи); у 2008 р. – 10 (засуджено 1 особу); у 2009 р. – 7 (засуджено 3 особи); у 2010 р. – 3 (засуджено жодного). У 2012 р. обліковано 11 кримінальних правопорушень (засуджено 3 особи); у 2013 р. – 3 (засуджено 1 особу).

201 4	0	0	3
201 5	0	0	2
201 6	60	0	0
201 7	120	0	0
201 8	52	0	0
201 9	1	0	0

4. Соціальна обумовленість:

- Конституція України 1996 р. про недоторканність. Згідно з її ст.29 кожна людина має право на свободу та особисту недоторканність (ч.1). Ніхто не може бути заарештований або триматися під вартою інакше як за вмотивованим рішенням суду і тільки на підставах та в порядку, встановлених законом (ч. 2). Частина 3 указує на випадки можливого затримання особи без рішення суду: «У разі нагальної необхідності запобігати злочинів чи його перепинити уповноважені на те законом органи можуть застосувати тримання особи під вартою як тимчасовий запобіжний захід,

обґрунтованість якого протягом *сімдесяти двох* годин має бути перевірена судом. Затримана особа негайно звільняється, якщо протягом *сімдесяти двох* годин з моменту затримання їй не вручено вмотивованого рішення суду про тримання під вартою».

5. *Склад злочину. Об'єкт – основним безпосереднім об'єктом злочину є нормальна, така, що відповідає вимогам закону, діяльність органів, що здійснюють досудове розслідування, органів прокуратури та установ, що виконують рішення цих органів по забезпеченню інтересів правосуддя. Додатковим обов'язковим об'єктом* виступають особисті права і законні інтереси людини, її особиста недоторканність.¹

*Потерпілим від цього злочину може бути фізична особа, певний учасник об'явлених процесуальних дій. Це: підозрюваний, обвинувачений, підсудний, свідок, потерпілий.*²

¹ А.М. Бойко поділяє об'єкт цього злочину на основний безпосередній та додатковий факультативний. На його думку, “**основним безпосереднім об'єктом злочину є регламентована законодавством діяльність суду та інших правоохоронних органів по реалізації мети та завдань правосуддя** (у його широкому розумінні) у частині забезпечення законного затримання, приводу, арешту або тримання під вартою. Його **додатковим факультативним об'єктом** можуть виступати *життя і здоров'я особи, її свобода і особиста недоторканність, а також майнові та інші права і законні інтереси*” (НПК ККУ, за ред. Мельника М.І., Хавронюка М.І. – К., 2007. – С. 978).

² Див.: НПК ККУ, за ред. Мельника М.І., Хавронюка М.І. – К., 2007. – С. 978, автор Бойко А.М.

б. **Об'єктивна сторона.** Передбачає здійснення однієї з чотирьох процесуальних дій, які при цьому повинні бути незаконними:

- незаконне затримання (ч. 1);
- незаконний привід (ч. 1);
- незаконний домашній арешт (ч. 2);
- незаконне тримання під вартою (ч. 2).

За конструкцією об'єктивної сторони – *формальний склад* злочину. *Норма бланкетна*. Зміст зазначених дій впливає із КПК України.

Незаконне затримання. Відповідно до КПК, правомірне затримання (тобто таке що відповідає закону) є *тимчасовим запобіжним заходом* (ч.2 ст. 176 КПК), що застосовується для забезпечення кримінального провадження (п. 8 ч.2 ст. 131 КПК) уповноваженою службовою особою до особи, що підозрюється чи обвинувачується у вчиненні злочину. Воно полягає у примусовому і короткочасовому позбавленні особи волі на строк не більше сімдесяти двох годин (ч.1 ст. 211 КПК) і

(продовження виноски 2 зі стор. 24)

На думку **В.І. Тютюгіна** «Потерпілим від злочину може бути підозрюваний/обвинувачений (ст. 42 КПК) чи свідок (ст. 65 КПК)» // Див.: Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін.; за ред. проф. В.Я. Тація, В.І. Борисова, В.І. Тютюгін. – 5-те вид., переробл. і допов. – Х.: Право, 2015. – С. 571».

здійснюється на підставах та в порядку, визначеними статтями 207-213 КПК.

Процесуальне законодавство передбачає певне коло підстав для законного застосування затримання. Так, згідно зі ст. 208 КПК уповноважена службова особа має право затримати особу при наявності однієї з таких підстав: 1) якщо цю особу застали під час вчинення злочину або замаху на його вчинення; 2) якщо безпосередньо після вчинення злочину очевидець, в тому числі потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин.

12 лютого 2015 р. перелік підстав щодо затримання було розширено (див. абз. 4 ч. 1 ст. 208 КПК): «3) Якщо є обґрунтовані підстави вважати, що можлива втеча з метою ухилення від кримінальної відповідальності особи, підозрюваної у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого злочину, віднесеного законом до підслідності Національного антикорупційного бюро України».

Затримання застосовується з метою підтвердження підозри у вчиненні особою злочину і вирішення питання про обрання до неї

запобіжного заходу”¹. Затримання є незаконним, якщо воно вчинюється “за відсутності вказаних в законі підстав, або з порушенням умов, які визначають порядок їх застосування”².

Приклади незаконного затримання:

- затримання особи без складання відповідних процесуальних документів;
- затримання особи відносно якої не було будь-яких підстав підозрювати її у вчиненні злочину, тощо.

Незаконний привід.

- привід - це захід забезпечення кримінального провадження з метою досягнення дієвості цього провадження (ч.1 ст. 131 КПК), який полягає у примусовому супроводженні підозрюваного, обвинуваченого чи свідка (ч.2 ст. 139, ч.3 ст. 140 КПК) особою, яка виконує ухвалу слідчого судді чи суду (ч.2 ст. 140 КПК) про здійснення приводу, до місця її виклику в зазначений в ухвалі час (ч. 1 ст. 140 КПК). Підстави та порядок здійснення приводу наведені в ст. 139-143, 323, 327 КПК.

- *приклади незаконного приводу:*

¹ НПК ККУ, за ред. Мельника М.І., Хавронюка М.І., – К., 2007 р. – С. 978, автор Бойко А.М.

² НПК ККУ, за ред. Мельника М.І., Хавронюка М.І., – К., 2007 р. – С. 979, автор Бойко А.М.

- привід особи без винесення щодо такої дії відповідних процесуальних документів;
- привід особи, до якої такий захід за законом не може бути застосований;
- привід особи, яка до цього не ухилялася від явки до слідчого.

Незаконний домашній арешт.

Це запобіжний захід, що обирається за ухвалою слідчого судді чи суду до підозрюваного або обвинуваченого у вчиненні злочину, за який передбачено законом покарання у виді позбавлення волі, і полягає в забороні такій особі "залишати" житло цілодобово або у певний період доби" (ч. 1 ст. 181 КПК)¹.

Незаконним домашній арешт буде як за відсутності підстав для його застосування, що зазначені у законі, так і у випадку порушення порядку обрання цього запобіжного заходу.

Приклади незаконного домашнього арешту:

- арешт за відсутності ухвали слідчого судді чи суду;

¹ В.І. Тютюгін / див.: Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін.; за ред. проф. В.Я. Тація, В.І. Борисова, В.І. Тютюгін. – 5-те вид., переробл. і допов. – Х.: Право, 2015. – С. 571».

- арешт при вчиненні злочину, за який *не передбачено* покарання у виді позбавлення волі.

“Тримання під вартою являє собою процес виконання рішення про обрання запобіжного заходу у вигляді взяття під варту протягом строків і в порядку, передбаченому кримінальним-процесуальним законодавством¹.

Тримання під вартою є винятковим запобіжним заходом, який застосовується за ухвалою слідчого судді чи суду до тих підозрюваних чи обвинувачених у вчиненні злочину, вичерпний перелік який наведений у ч. 2 ст. 183 КПК, і виключно у разі якщо жоден із більш м’яких запобіжних заходів (див. ч. 1 ст. 176 КПК) не зможе запобігти ризикам, передбаченим ст. 177 КПК. Підстави, порядок та строки застосування тримання під вартою регламентовані в статтях 183-206 КПК.²

Незаконне тримання під вартою матиме місце у випадку порушення строків тримання під вартою, або порушення порядку продовження

¹ Див.: Науково-практ. коментар до Крим. код. України. – За ред. С.С. Яценко. 2-е вид. – К., 2002. – С. 830.

² Незаконним буде, наприклад, тримання під вартою після закінчення передбаченого законом строку затримання або взяття під варту, якщо цей строк не продовжено у встановленому законом порядку або скінчився максимальний строк перебування під вартою, встановлений законом (див.: Наук.-практ. коментар до Крим. код. України. – За ред. С.С. Яценко: 2-е вид. – К., 2002. – С. 830).

таких строків, а також тримання під вартою, коли відпала необхідність у запобіжних заходах взагалі (наприклад, в ході досудового розслідування доведена невинуватість особи у вчиненні злочину), або у застосуванні саме цього запобіжного заходу.

Злочин, як правило, вчиняється шляхом активної поведінки – дії, що полягає у самому факті незаконного приводу, затримання, домашнього арешту чи тримання під вартою. Проте, якщо особа, наприклад, трималася під вартою із законних підстав, але після закінчення встановлених у законі строків (ст. 197 КПК) не звільняється з-під варти без законних на це підстав, злочинне діяння здійснюється вже шляхом *бездіяльності*. Саме з моменту невиконання обов'язку звільнити особу, подальше її утримання під вартою стає незаконним.

Момент закінчення злочину. Злочин вважається закінченим з моменту вчинення хоча б одного з перелічених у ст. 371 КК діянь і саме з цього моменту набуває *триваючого* характеру. Сам факт винесення незаконної ухвали про

тримання під вартою, про затримання чи привід є готуванням до злочину¹.

7. **Суб'єктивна сторона.** Вказані в ст. 371 КК дії здійснюються з *прямим умислом*. Особа усвідомлювала, що діє незаконно і бажає так діяти. Закон спеціально наголошує на *завідомості* вчинення відповідної дії. Тим самим *законодавець виключає можливість застосування ст. 371 КК внаслідок помилки або необережності*. Разом з тим, якщо умисними діями відповідної службової особи буде спричинена *істотна шкода* у виді тяжкого наслідку інтересам громадянина, то до такого наслідку можливе ставлення з необережності (див. ч. 3 ст. 371 КК). Наприклад, особа покінчила життя самогубством.

Мотиви незаконного арешту, затримання, приводу значення для кваліфікації за ч.1 та ч.2 ст. 371 не мають. Наприклад, бажання шляхом порушення закону скоріше розкрити злочин. Разом з тим певні мотиви являють собою обставини, що обтяжують кримінальну відповідальність. Вони зазначені в ч. 3 ст. 371 КК. Це „*корисливі мотиви*” або „*інші особисті інтереси*” (наприклад, помста).

¹ Див.: Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. – Київ, 1997, с. 618.

8. *Суб'єкт – спеціальний.* Ним може бути тільки службова особа органу досудового розслідування, слідчий або прокурор, а у випадку незаконного тримання під вартою – також службова особа установи, де утримується під вартою потерпілий. Що стосується судів, то вони за подібні дії повинні підлягати відповідальності за ст. 375 КК “Постановлення суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови”¹.

Якщо завідомо незаконний арешт або затримання є одним із засобів притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності, то при наявності всіх інших ознак злочину дії особи треба кваліфікувати за ст. 372 КК². Інші вважають, що в такому разі є сукупність ст. 371 і 372 КК³.

Якщо такі дії будуть здійснені *приватною особою*, то вона підлягає

¹ Іншої позиції дотримується В.І. Тютюгін: «Кваліфікація дій судді, що постановив незаконний судовий акт (ухвалу про затримання, привід, домашній арешт чи тримання під вартою, визначається тим, що стаття 371 і 375 КК співвідноситься між собою як *спеціальна* і *загальна норми*. Тому щодо судді застосовуються лише спеціальна норма – ст. 371 КК (Див.: Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін.; за ред. проф. В.Я. Тація, В.І. Борисова, В.І. Тютюгін. – 5-те вид., переробл. і допов. – Х.: Право, 2015. – С. 573)

² Див.: Бажанов М.И. Уголовно-правовая охрана советского правосудия. Учебное пособие. Х., 1986, с. 21.

³ Див.: Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. 1997. – С. 618.

відповідальності за ст. 146 КК “Незаконне позбавлення волі або викрадення людини”.

Слід також знати, що затримання може бути дією, яка може мати не тільки кримінально-процесуальні підстави, але й адміністративні підстави. В такому разі “завідомо незаконне затримання, здійснене в адміністративному порядку, тягне за собою дисциплінарну відповідальність, а при наявності істотної шкоди, як наслідку цього затримання, відповідальність за ст. 364” (тобто за зловживання владою або службовим становищем).¹

9. Обставини, що обтяжують відповідальність:

У частині 3 ст. 371 встановлена підвищена відповідальність за зазначені дії, якщо вони спричинили *тяжкі наслідки* (наприклад, самогубство, тяжку хворобу заарештованого) або як вже зазначалося, були вчинені з *корисливих мотивів* чи в *інших особистих інтересах* (наприклад, з метою підвищення особи по службі).

10. Покарання за злочин. За ч. 1 ст. 371 – позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до п’яти

¹ Див.: НПК КК України – К. 1997. – С. 618.

років або обмеження волі на строк до трьох років; за ч. 2 ст. 371 – обмеження волі на строк від трьох до п'яти років або позбавлення волі на той самий строк; за ч. 3 ст. 371 – позбавлення волі на строк від п'яти до десяти років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

**Питання 3: “Притягнення завідомо
невинного¹ до кримінальної
відповідальності”
(ст. 372 КК України)**

Стаття 62 Конституції України встановлює, що *особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду*. Тому притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності є грубим порушенням Конституції і являє собою зловживання тими владними повноваженнями, що надані службовим особам у сфері забезпечення правосуддя. Що стосується правомірного притягнення до кримінальної відповідальності, то це стадія кримінального провадження, яка починається з моменту повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального правопорушення (п. 14 ч. 1 ст. 3 КПК). Відповідальність за притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності передбачена в ст. 372 КК. В частині 1 цієї статті злочин визначено так: «Притягнення завідомо

¹ У ст. 62 Конституції України використано термін «невинуватого».

невинного до кримінальної відповідальності слідчим, прокурором чи іншою уповноваженою на те законом особою».

Поширеність¹

Показники вчинення кримінальних правопорушень за ознаками ст. 372 КК та засуджено за злочин, що цією статтею передбачений (з 2014 р. по т.ч.)

Рік	Обліковано правопорушень	Повідомлено про підозру	Засуджено
1	2	3	4
2014	1	0	4
2015	0	0	0
2016	37	0	0
2017	91	0	0

¹ У 2001 р. зареєстровано 0 злочинів; у 2002 р. – 1 злочин; у 2003 р. - 1, у 2004 р. - 1; у 2005 р. – 2; у 2006 р. – 6; у 2007 – 6 злочинів; у 2008 р. – 3; у 2009 р. - 1 злочин; у 2010 р. – 1 (засуджено 1 особу); у 2011 р. – 1 (засуджено 1 особу); у 2012 р. не зареєстровано (не обліковано) та не засуджено жодної особи. У 2013 обліковано правопорушень – 1 (повідомлень про підозру – не було, засуджених – не було).

201 8	44	0	0
201 9	3	0	0

Суспільна небезпечність злочину полягає в тому, що службові особи, уповноважені на здійснення процесуальних дій, необхідних для розкриття злочину, зловживаючи своїми повноваженнями, навмисно притягують до кримінальної відповідальності особу, *що не вчинила злочину*, чим грубо порушують її права і свободи, породжуючи тим самим у неї та інших членів суспільства відчуття соціальної несправедливості та юридичної незахищеності. Надання статусу обвинуваченого породжує подальші негативні наслідки для особи, які полягають у можливості застосування до неї запобіжних заходів, усунення з посади, накладення арешту на майно, банківські рахунки та застосування інших заходів процесуального примусу. Це також негативна соціальна оцінка з боку інших осіб.

Основним безпосереднім об'єктом злочину є суспільні відносини, що забезпечують нормальну, тобто таку, що відповідає вимогам закону по забезпеченню правосуддя, діяльність

*органів, службові особи яких уповноважені на притягнення до кримінальної відповідальності. **Додатковим обов'язковим об'єктом** виступають особисті права і законні інтереси людини.*

Потерпілим від злочину є фізична особа, яка є *невинуватою* у вчиненні злочину, за який її притягують до кримінальної відповідальності. Потерпілим вважається не тільки особа, яка взагалі не вчиняла злочину, але й особа, яка вчинила інший злочин, але не той, за вчинення якого її притягують до кримінальної відповідальності¹.

З об'єктивної сторони діяння полягає у притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності, яке згідно з п. 14 ч. 1 ст. 3 КПК є *стадією кримінального провадження*, що починається з **моменту повідомлення особі про підозру** у вчиненні кримінального правопорушення. Аналіз статей 276-278 КПК, які регламентують здійснення повідомлення про підозру, свідчить, що об'єктивна сторона злочину за ст. 372 КК характеризується лише активною поведінкою суб'єкта, що полягає у вчиненні таких дій, як: а)

¹Див.: Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / За ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. - К., 2003. – С. 863.

складання письмового повідомлення про підозру (ст. 277 КПК) і б) вручення цього повідомлення особі, що підозрюється у вчиненні певного кримінального правопорушення (ч. 1 ст. 42, ст. 278 КПК) за його відсутності або ж відсутності участі цієї особи у його вчиненні.

Склад злочину є *формальним*, тому злочин вважається *закінченим* з моменту, коли письмове повідомлення про підозру надається особі, яку об'явлено підозрюваною у вчиненні кримінального правопорушення. За формою повідомлення може відповідати вимогам кримінального процесуального законодавства, однак за змістом цей документ являє собою фальсифікацію. Оскільки пред'явлення сфабрикованого повідомлення є обов'язковою ознакою суспільно небезпечного діяння, то дії, пов'язані із його складанням, внесенням в нього неправдивої інформації і т. ін., не потребують додаткової кваліфікації за ст. 366 КК «Службове підроблення». *Саме складання* письмового повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення повинно розглядатися як *готування* до вчинення злочину, передбаченого ст. 372 КК. Для кваліфікації дій за цією статтею не має значення, які наслідки

спричинило *притягнення* завідомо невинного до кримінальної відповідальності, тобто об'явлення йому про підозру у вчиненні злочину (наприклад, з часом був винесений обвинувальний вирок). Настання таких наслідків може в цілому впливати на оцінку ступеня суспільної небезпечності вчиненого і враховуватися, наприклад, судом при призначенні міри покарання.

Притягнення завідомо невинного до адміністративної або інших видів відповідальності ознак цього злочину не створює.

З *суб'єктивної сторони* цей злочин припускає лише *прямий умисел* – завідоме знання суб'єкта про те, що ним притягається до відповідальності невинний, і бажання вчинити такі дії. *Мотиви злочину значення для його кваліфікації не мають*. Особа, яка притягнула до кримінальної відповідальності невинного через неправильну оцінку зібраних доказів, несе дисциплінарну відповідальність¹. Якщо особа добросовісно помилялася відносно винності

¹Див.: Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / За ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. - К., 2003. – С. 863.

особи, яку вона притягла до кримінальної відповідальності, склад злочину відсутній².

Суб'єкт злочину – *спеціальний*. Ним можуть бути слідчі і прокурори чи інші службові особи, уповноважені законом – такими є особи, яким надано право здійснювати затримання (ст. ст. 276-278 КПК) щодо надання іншій особі повідомлення про підозру у вчиненні злочину. Зазначені особи підлягають відповідальності лише за дії, які являють собою *надання повідомлення особі ,про підозру у вчиненні нею злочину, яка є завідомо для них невинною*. За інші протиправні дії (наприклад, завідомо незаконна відмова від об'явлення особі, що вона є підозрюваною у вчиненні злочину, якщо таке мало місце з корисливих мотивів) зазначені особи підлягають відповідальності за ст. 364 КК.

Судді за дії, що зазначені в ст. 371 КК, відповідають за ст. 375 КК.

У частині 2 ст. 372 КК передбачені **обставини, що обтяжують відповідальність** за цей злочин. Це випадки притягнення завідомо невинного до відповідальності, поєднані з *обвинуваченням у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого злочинів (див. ч. 4 та ч. 5 ст.*

² Див.: Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України. - 2-е вид. / Відп. ред. С. С. Яценко. – К., 2002. – С. 832.

12 КК), а також вчинення дій, поєднаних зі штучним створенням доказів обвинувачення або іншою фальсифікацією (наприклад, підроблення та (або) використання підроблених документів, підміна, знищення або вилучення зі справи доказів, що виправдовують особу, примушування експертів до завідомо неправильного висновку тощо). Під ознаки ч. 2 ст. 372 КК підпадають також випадки невключення до матеріалів справи з метою притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності доказів, що спростовують обвинувачення.

Покарання за злочин: за ч. 1 ст. 372 КК - обмеження волі на строк до п'яти років або позбавлення волі на той самий строк; за ч. 2 ст. 372 КК – позбавлення волі на строк від п'яти до десяти років.

Питання 4: “Постановлення суддею (суддями) завідомо неправдивого вироку, рішення, ухвали або постанови”(ст. 375 КК)

Характеристика злочину:

1. **Закон (ст. 375 КК)** складається з двох частин:

- в ч. 1 диспозиції міститься опис найбільш характерних ознак злочину (див. закон).

- В ч.2 зазначені обставини, що обтяжують відповідальність (див. закон).

2. *Соціальна обумовленість:*

Конституція України щодо статусу та обов'язків суддів: в ст.129 встановлено, що судді при здійсненні правосуддя незалежні і підкоряються лише закону. Разом з тим, суттєвим відхиленням від цього положення є постановлення суддею (суддями) неправосудного судового акту.

3. Поширеність:¹

Показники вчинення кримінальних правопорушень за ознаками ст. 375 КК та засудження за злочин, нею передбачений (з 2014 р. по т.ч.)

Рік	Зареєстровано (обліковано)	Повідомлено про підозру	Засуджено
1.	2.	3.	4.
2014	4	0	2
2015	16	0	2
2016	174	0	0
2017	285	2	1
2018	152	0	0
2019	11	1	0

4. *Ознаки складу злочину. Об'єкт:*

¹ У 2001 р. зареєстровано 0 злочинів; у 2002 р. – зареєстровано за ст. 375 КК – 7 злочинів; у 2003 р. зареєстровано за ознаками ст.375 КК 6 (шість) злочинів, в 2004 р. – 9 злочинів; у 2005 р. – 5 (засуджено 0 осіб); у 2006 р. – 2 злочини (засуджено 1 особу); у 2007 р. – 43 злочини (засуджено 0 осіб); у 2008 р. – 34 злочини (засуджено 0 осіб); у 2009 р. – 37 злочинів (засуджено 0 осіб); у 2010 р. – 26 (засуджено 3 особи); у 2011 – 18 злочинів (засуджено 0 осіб); у 2012 було обліковано 80 кримінальних правопорушень (засуджено 1 особу); у 2013 році обліковано 4 кримінальних правопорушення (засуджено 1 особу).

- суспільні відносини, що забезпечують інтереси правосуддя (В.І. Борисов)¹.

5. З **об'єктивної сторони** цей злочин виражається в постановленні суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, рішення з цивільних справ, ухвали або постанови з *кримінальних, цивільних і адміністративних справ*. Для складу злочину не має значення, винесене неправосудного акту колегіальним органом, тобто судом, або суддею, який діє одноосібно. Не має значення і те, якою судовою інстанцією винесений такий акт [першою (або загальним судом), апеляційною чи касаційною].

Неправосудним вважається акт, що не *відповідає вимогам законності й обґрунтованості*. Особливо небезпечними є випадки винесення обвинувального вироку невинному або виправдання винного, застосування завідомо м'якого покарання до особи, яка вчинила тяжкий або особливо тяжкий злочин, або, навпаки, суворого - до особи, яка вчинила злочин невеликої тяжкості.

¹ „Об'єктом злочину є правосуддя. Додатковим об'єктом є права і інтереси особи, що потерпають в результаті неправосудного вироку, рішення, ухвали чи постанови” (див.: НПК до КК. – 2-ге вид., відп. ред. С.С. Яценко. – К., 2002. – С. 836).

Злочин слід вважати закінченим з моменту підписання і проголошення відповідного неправдивого акту, незалежно від того, був чи не був він потім виконаний.

6. З суб'єктивної сторони цей злочин вчиняється з прямим умислом, тобто винний завідомо знає, що виносить неправосудний акт і бажає цього.

7. Суб'єктом цього злочину можуть бути лише судді будь-якої судової інстанції і присяжні, які брали участь у розгляді справи.

Якщо винесення неправосудного акту супроводжувалося вчиненням будь-якого іншого злочину, наприклад, одержанням неправомірної вигоди, відповідальність настає за сукупністю злочинів.

8. Частина 2 ст. 375 передбачає відповідальність за наявності обтяжуючої обставини – спричинення діянням тяжких наслідків (наприклад, призначення тривалих строків позбавлення волі, які відбув засуджений, тяжка хвороба або самогубство засудженого у результаті винесення такого рішення), а також наявність корисливих мотивів чи інших особистих інтересів. До таких обставин відноситься також спеціальна мета – перешкоджання законній професійній діяльності журналіста.

9. Покарання за злочин:

За ч.1 ст.375 КК – обмеження волі на строк до п'яти років або позбавлення волі на строк від двох до п'яти років; за ч. 2 ст. 375 КК - позбавлення волі на строк від п'яти до восьми років.